

İlköğretim Türkçe Dersi Kitaplarında Yer Alan Çeviri Metinlerin Türkçesi Üzerine Bir Araştırma *

A Study of the Turkish Translated Texts Located in the Turkish Language Course Books

Mehmet Çiçek
Gaziantep Üniversitesi

Özet

Hemen hemen her ders kitabında yabancı dillerden çevrilmiş metinlere rastlamak olasıdır: Bu araştırmanın amacı, ilköğretim 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe dersi kitaplarında yer alan çeviri metinlerin nicelik ve nitelik yönünden irdelenmesine yönelik olacaktır. Öte yandan konuya ilişkin şu sorulara da yanıt aranacaktır: Türkçe çevirisi sunulan metinler öğrenciler için uygun mudur? Hedef dildeki (Türkçe) çevirinin niteliğiyle ilgili neler söylenebilir? Çalışmamızda da görüleceği üzere, ilköğretim Türkçe ders kitaplarında yer alan çeviri metinler, ne yazık ki ne nicelik ne de nitelik olarak yeterli durumdadır.

Anahtar sözcükler: Çeviri metinler, Türkçe ders kitapları, Hedef dilde çeviri niteliği. Türkçenin doğru kullanımı.

Abstract:

In any textbook it is always possible to see some translated texts from foreign languages:

The aim of this study is to examine the quality and quantity of the translated texts located in the Turkish language course books of the 6, 7 and 8th year. We will also try to find answers to the following questions:

Are the translated texts sufficient and suitable for pupils?

What can be said about the quality of translations in the target language (Turkish)?

As we shall see throughout the study, the quantity and the quality of the translated texts are unfortunately insufficient.

Key words: Translated texts, Turkish language textbooks, the quality of the translation in the target language, good usage of Turkish language.

* Bu çalışma, 20-21 Ekim 2011 tarihlerinde Kırıkkale Üniversitesi'nde düzenlenen "I. Uluslararası Çeviribilim ve Terimbilim Kurultayı"nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Giriş

Çeviri etkinliğinin başka kültürlere, başka dünyalara açılan pencereler olduğunu biliyoruz; yoksa dünya klasikleri diye bilinen, gerek yazımsal gerekse diğer alanlarla ilgili çalışmalardan nasıl haberimiz olurdu? İyi ki çeviri var ve bizi kendi dil penceremizin tutsağı olmaktan kurtarıp başka dünyaların güzellikleriyle de tanıştırıyor. İşte bu güzelliklerden – az da olsa – yararlanmak, dünyayı ve içinde olup bitenleri farklı pencerelerden de izlettirmek adına MEB, ders kitaplarında çeviri metinlere de yer veriyor. Bizim burada ele alacağımız konu da tam bu noktada başlıyor: Acaba MEB ders kitaplarında yer alan çeviri metinleri nitelik ve nicelik olarak ne konumdadır? *Deneysel ve gözleme dayalı* (Fr. *Empirique*) bir incelemenin paylaşılacağı bu çalışmada, ilköğretim 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe dersi kitaplarında yer alan çeviri metinleri, nicelik ve nitelik yönünden irdelenecektir. İncelememiz daha çok nitel boyutlu olacak; özellikle, çeviri metinlerin Türkçesi, anlatımın hedef kitleyi de dikkate alan unsurları açısından sorgulanacaktır.

Araştırmamızın sonuç kısmında yeniden değineceğimiz üzere, ilköğretim Türkçe dersi kitaplarında yer alan çeviri metinlerde, çok ciddi ifade yanlışları, anlatım bozuklukları bulunmaktadır. Fizik ya da Kimya dersi kitabında da çeviriden kaynaklanan Türkçe hatalarına rastlanabilir; ancak aynı hataların – hatta daha büyüklerinin – Türkçe dersi kitabında karşımıza çıkıyor olması çok çok düşündürücüdür.

1. Çeviri Etkinliği

Her şeyden önce, ayrıntılarına inmeden kısaca “çeviri nedir?” sorusuna değinecek olursak, bunun; “evrensel kültüre ortak olma” (Yazıcı, 2004:184); “dillerin tanımladığı başka dünyaların tanıtılması; değişik toplulukların, ulusların, bilim, sanat, düşünce alanındaki çabalarını birbirleriyle paylaşabilme yolu, tek tek diller ötesinde bir ortak dil ve dillerin dili” (Göktürk, 2000: 14-15) olarak akla ilk gelebilecek tanımlarla karşılandığını görürüz. Daha da yalın olursak, ana dilimizden farklı bir dilde, bir yabancı dilde (kaynak dil) gerçekleştirilen yazılı ya da sözlü dilsel etkinliğin ana dilimizde (erek/hedef dil¹) yeniden hayat bulması etkinliğidir çeviri. Bu etkinliğin kuralları, ne olup ne olmadığı da bir bilim dalı olarak *Çeviribilim* diye adlandırılan dilbilimsel bir yaklaşımla belirlenir. Biz burada ayrıntılı bir dilbilimsel yaklaşım önermeyeceğiz. Bunun yerine dilsel, dilbilgisel² bir çözümleme sunacağız.

Çeviri yapmak gerçekten de düşünsel düzeyde çok ciddi emek gerektiren bir etkinliktir ve bu iş de –diğer tüm işler gibi– zevkle, sabırla ve sevgiyle yapılmalıdır. Tıpkı Savory’nin (1994: 21) dediği gibi:

¹ Bu kavram için, “hedef dil” yerine “amaç dil”, “çeviri dili” hatta “çeviri dil” (Göktürk, 2000: 82-83, 92-95) kavramları da yeğlenmektedir.

² Dilbilgisi / Dilbilim ayrımı için bkz. (Kıran, 2006: 46).

(...) mütercim bir pasajı veya şiiri okumuş ve sevmiştir. İçinde bunu kendi diline çevirmek, kendi dilinde ifade etmek dürtüsünü duymuş ve bu işe kendisini o kadar kaptırmıştır ki duyduğu zevki başkalarıyla paylaşmak istemiştir.

1.1 Çeviri ve Metin Türleri

Roman, öykü, oyun ya da şiir diye bildiğimiz yazınsal yapıtların çevirisi ile bir bulaşık makinasının kullanma kılavuzunun çevirisi aynı özellikleri mi yansıtır? Kuşkusuz, özgün metin türünün ne olduğunun çeviri metin üzerinde olumlu ya da olumsuz etkileri olur. Burada çeviri metin üzerindeki olumlu ya da olumsuz etkilerden, hem çevirmen hem de çeviri okurunun çeviri metni ile ilgili olumlu ya da olumsuz algılarını kastediyoruz.

Bulaşık makinasının kullanma kılavuzunda söz sanatları yoktur; neredeyse sözcüğü sözcüğüne bir çeviri başarılı bir çeviri için yeterli görülebilir. Çünkü bu tür metinlerde amaç, yalın ve duru bir bilginin bir başka dilde ifade edilmesinden ibarettir. Oysa sanat ve yazın metinlerinde durum çok daha farklıdır. Bu tür metinlerde çevirmen, metni çevirirken kullanacağı yöntemden metnin iletisine, işlevine hatta metnin alıcısına kadar birçok değişkeni dikkate almak zorundadır. Sonuçta konuyu biraz daha irdelediğimizde – örneğin iş yazışmaları gibi metinleri de göz önünde bulundurduğumuzda – kendimizi *metin türüne göre çeviri* tartışmaları içinde buluruz; ancak metnin türü ne olursa olsun, çeviri metin okurunun bu metni ve iletisini ana dilinde, bu dilin dilbilgisi verilerine göre sorunsuzca, sıkılmadan ve bocalamadan anlayabilmesidir önemli olan.

Çeviribilim uzmanları hariç, okuduğu çeviri metni gidip de kaynak metinden tekrar okuma eğiliminde olan çeviri metni okuru yok denecek kadar azdır: öyle ya eğer kaynak dilden okuyacak kadar yabancı dil bilgisi olsa belki de çeviri metni hiç okumayacaktır okur. Buradan vardığımız sonuç ise şudur: Koşullar ne olursa olsun, asıl önemli olan erek dilde ortaya konan dilsel üründür. Biz bu çalışmamızda sorunsalın bu yönüyle ilgileneceğiz.

1.2. Çeviri Metinlerin Eleştirisi

Çeviri metinlerin eleştirisi konusu başlı başına bir uzmanlık alanıdır. Durum böyle olmasına rağmen, çeviri eleştirisi alanında değerlerin, ölçütlerin tam anlamıyla belirlenmemiş olması da (Göktürk, 2000: 80) ayrı bir sorundur. Biz de burada bir anlamda ilköğretim Türkçe dersi ders kitaplarındaki çeviri metinlere eleştirel yaklaşacağımız için her şeye rağmen ortaya bir yöntem koymak ya da önerilen bir yöntemden hareket etmek zorunda hissediyoruz kendimizi. Bu bağlamda hareket noktamızı aşağıdaki görüşler oluşturacaktır:

Wills, kaynak metin ile çeviri metin arasındaki içeriksel bağların çözümlenmesine yönelmekten daha çok, doğrudan doğruya amaç dildeki çeviri metinden geliştirir eleştiri ilkelerini (...):

1. Genel dil düzeyinde, yerleşik kurallar ile bu kurallardan sapma arasındaki ilişki.
2. Bağımsız dil kullanımı düzeyinde yerleşik kurallar ile bu kurallardan sapma arasındaki ilişki.
3. Toplumsal uzlaşımınla saptanmış belli durumlara özgü dil kullanım örnekleri ile bu örneklerden sapma arasındaki ilişki.
4. Çevirinin “karmaşık değişkenler arasından bir seçme süreci” olarak işlediği bireysel söz kullanımı düzeyinde, kural ile sapma arasındaki ilişki. (Wills, 1977: 279-296; 1982: 216-227) aktaran (Göktürk, 2000: 83-84).

Biz burada yukarıdaki alıntının üçüncü maddesinde dile getirilen yaklaşımı, ilköğretim Türkçe dersi kitaplarında yer alan çeviriler açısından ele alacağız. Nitekim bu üçüncü madde ile “çeviride, toplumsal kurumlarla, gelenek, görenek, uzlaşımınla yerleşmiş kalıp dil kullanımının yerindeliği, kurala uygunluğu, özgün metinle bir eşdeğerliliği sağlayıp sağlamadığı” (Göktürk, 2000: 84) konuları öne çıkmakta, çalışmamız için çok önemli bir yaklaşım oluşturmaktadır.

Gerçekten de çeviri kokan, erek dilde çeviri okurunu rahatsız eden, çok belirgin dil yanlışlarının yapıldığı bir çeviri metninin eleştirisi için kaynak metnin nasıl bir metin olduğu sorgulanmaz bile. Bu bağlamda “doğrudan doğruya amaç dile yönelik bir eleştiri anlayışından yana” olan araştırmacılar da vardır. Hatta öyle ki “bütünüyle çeviri metin doğrultulu, kaynak dilden bağımsız bir eleştirinin olabilirliği” de savunulmaktadır (Göktürk, 2000: 85-86). Biz de yukarıdaki görüşlerden hareketle “bütünüyle çeviri metin doğrultulu, kaynak dilden bağımsız bir eleştiri” denemesi ortaya koyacağız.

2. İlköğretim Türkçe Dersi Kitaplarında Yer Alan Çeviri Metinler

İlköğretim Türkçe dersi ders kitaplarında yer alan çeviri metinlerin dikkatimizi çektiği ilk yer, Türkçe Öğretmenliği ders programlarında yer alan Özel Öğretim Yöntemleri dersi oldu. Bu dersin uygulama bölümünde, dersin içeriğinde yer alan “Türkçe öğretiminde kullanılacak metinlerin seçimi, metnin özellikleri, metinle ilgili soruların hazırlanması ve değerlendirilmesi, metnin çeşitli yönlerden incelenmesi” ve “düzeğe uygun metinler” kavramına yönelik etkinliklerde çeviri metinden kaynaklanan bazı sorunların olduğunu görünce önce nicel sonra da nitel bir çalışma yapmanın uygun olacağını düşündük.

2.1. Nicel Açıdan Çeviri Metinler

İlköğretim 6, 7, 8. sınıf Türkçe dersi kitaplarını incelediğimizde, 6. sınıf kitabında sadece bir tane çeviri metinle karşılaştık. 7. sınıf ders kitabında ise çeviri metinlere hiç yer verilmemiş olduğunu gördük. 8. sınıf Türkçe ders kitabında ise yalnızca iki adet çeviri metne rastladık: *Robinson Crusoe* ve *Martı*.

Görüldüğü gibi, ilköğretim Türkçe dersi kitaplarında yer alan çeviri metin sayısı yok denecek kadar az. Bu çeviri metinler söz konusu ders kitaplarının tamamı

ile karşılaştırılarak bir oran-orantı çalışması yapıldığında, çeviri metinlerin ne kadar az yer tuttuğu daha iyi görülecektir. Burada akla gelen ancak araştırma olanağı bulamadığımız bir soruyu da sormadan geçmeyelim: Acaba başka dillerin – örneğin, Fransızca, Almanca gibi – ana dili öğretimi için hazırlanmış ders kitaplarında çeviri metinlere yer verilmekte midir? Eğer veriliyorsa bu metinler nicelik ve nitelik olarak ne konumdadırlar? Oralarda da ana dili öğretimi kitaplarındaki çeviri metinler Türkiye’deki kadar az ve sığ mıdır?

2.2. Nitel Açıdan Çeviri Metinler

Öncelikle, her metinde karşımıza çıkma olasılığı olan yazım ve baskı yanlışlarına değinmeyeceğimizi belirtelim. Biz burada daha çok çeviri metnin, erek dildeki yansımaları, anlam boyutunu ve dilbilgisi yönünü ele alacağız. Bu bağlamda, 6. sınıf Türkçe dersi kitabında yer alan *Meşe ile Saz* adlı çeviri parçası, okura iletisini aktarabilmesi ve özgün biçemi yönüyle yeterli bir görünüm ortaya koyduğundan inceleme dışında tutulmuştur.

7. sınıf Türkçe dersi kitaplarında çeviri metne hiç yer verilmediğini daha önce belirtmiştik. Bu durumda sadece 8. sınıf ders kitabı³ ve bu kitapta yer alan iki çeviri parçasını irdeleyeceğiz: *Robinson Crusoe* ve *Martı*.

2.2.1. Robinson Crusoe

Genel anlamda, metinle ilgili bir çeviri sorunu, anlatım bozukluğu gözlemlenmedi. Ancak yine de şu tümceler dikkatimizi çekti: *Adaya çıktığı zaman eylülün otuzu idi. Bunu unutmamak, bundan sonraki günlerimi hesaplamak için bir şeyler yapmalıydım.* (Altan, A., Arhan, S., vd., 2010: 19). Eğer bir baskı ve yazım yanlışlığı yoksa art arda gelen tümcelerde bir hata olduğunu söyleyebiliriz. Nitekim birinci tümce yazarın ağzından, ikincisi ise olay kahramanın ağzından aktarılmaktadır. Bu da ardışık okuma algısında bir bulanıklığına yol açmaktadır. Çünkü okur bu tümceleri art arda okuduğunda “*adaya çıktığım zaman eylülün otuzu idi. Bunu unutmamak, bundan sonraki günlerimi hesaplamak için bir şeyler yapmalıydım*” biçiminde anlamak isteyecektir.

2.2.2 Martı

Öncelikle bu çeviri metne nasıl yaklaştığımızı kısaca değinelim: İlgili metni üniversite düzeyinde eğitim almış biri olarak okuduk. Metni, metnin çeviri olup olmaması yönüyle hiçbir önyargı beslemeden anlamaya çalıştık. Okumamızın bu aşamasında bazı ifadeler ilginç gelmiş olmasına rağmen üzerinde durmadık. Okumamızı bitirdikten sonra, aynı metni eleştirel ve akademik kaygı güderek tekrar okuduk. Bir önceki okuma etkinliğinde önemsemediğimiz, gözden kaçan ve ikinci okumamızda sıra dışı bulduğumuz anlatım biçimlerini not ettik. Türkçe dersi

³ MEB İlköğretim 8. sınıf Türkçe ders kitabı (2010), 3. Baskı, Yenigün Matbaacılık, Ankara.

kitaplarında yer alan ve ilköğretim 8. sınıf öğrencileri için seçilmiş bu metinle ilgili aklımıza şu sorular geldi:

1. Bu metnin başka çevirileri var mı? Eğer varsa elimizdeki bu metin diğerleriyle karşılaştırılmış mıdır?
2. Eğer varsa, bu metni, seçilip de Türkçe dersi kitaplarında diğerlerine göre tercih ettiren sebepler nelerdir?
3. Okuyucu düzeyi (burada ilköğretim öğrencileri) gözetilmiş, dikkate alınmış mıdır?
4. Bu metnin seçilerek Türkçe dersi kitaplarına konmasından ne gibi yararlar beklenmektedir?
5. Metnin seçiminde dil, biçim, anlatım vb. unsurlar göz önünde bulundurulmuş mudur?

Bu ve benzeri sorulara yanıt ararken, bazı tümceleri Türkçenin doğru kullanımı açısından mercek altına alıp anlamaya çalıştık. Erek dilde anlatım bozukluğu olduğunu düşündüğümüz tümceleri ve bu tümcelere ilişkin görüşlerimizi aşağıda tablo biçiminde sunuyoruz:

Anlatım Bozukluğu Olduğunu Düşündüğümüz Tümce ya da İfade	İlgili Tümce ya da İfadeye İlişkin Görüşler
<i><u>Bu eğim demektir ki eskisinden daha yavaş uçabilecekti.</u></i>	Ciddi bir anlatım bozukluğu gözlemliyoruz: Tümce, “ <i>Bu eğim, eskisinden daha yavaş uçabileceği anlamına geliyordu</i> ” biçiminde olabilirdi.
<i>Rüzgâr, yüzünde <u>sanki bir fısıltı gibi kalana kadar, altındaki okyanus hareketsizleşene değin</u> yavaşlıyor, bütün dikkatini toplayıp gözlerini kısıyor, soluğunu tutuyor, zorluyor...</i>	Ardışık bir okuma gerçekleştirildiğinde, “ <i>sanki</i> ” ve “ <i>gibi</i> ” ilgeçlerinin birbiri ardınca kullanımları sorunlu gibi gözüküyor. Aynı sorunu “ <i>kadar</i> ” ve “ <i>değın</i> ” ilgeçlerinin kullanımında da gözlemliyoruz: <i>Rüzgâr, yüzünde bir fısıltı gibi kalıncaya ve altındaki okyanus da hareketsizleşinceye dek yavaşlıyor,...</i> gibi bir anlatım da benimsenebilirdi.
<i>Bildiğiniz gibi, martılar asla bocalamaz, asla sendelemezler. Havada bocalamak onlar için bir</i>	<i>Onursuzluk</i> sözcüğünün burada kullanımının çok sert olduğunu ve amacını aştığını

<p><i>utanç ve <u>onursuzluk</u>tur.</i></p>	<p>düşünüyoruz. Kaldı ki anlam bilimi açısından “<i>utanç</i>” ve “<i>onursuzluk</i>” sözcüklerinin birbirlerini aynı ek eylem (Dİr) yönetiminde izlemeleri de zordur. Çünkü “<i>utanç</i>” ve “<i>onursuzluk</i>” sözcükleri dizisel (Fr. <i>Paradigmatique</i>) olarak farklı ulamlara aittirler. “<i>Utanç</i>” bir eylem vb. duruma dayalı geçici bir özellik gösterirken, “<i>onursuzluk</i>” daha sürekli, genellikle sahibinde zaten var olan ve –metne göre– onun da nispeten kabullendiği bir olguya göndermede bulunmaktadır. Burada <i>onurlu olmak / onursuz olmak</i> ve <i>onursuzluk</i> ifadelerini hep birlikte düşündüğümüzde ne demek istediğimiz daha iyi anlaşılacaktır. Her şeye rağmen bu iki sözcük birbirlerine şu şekilde yaklaştırılarak da kullanılabilir: <i>Havada bocalamak onlar için utanç verici ve onur kırıcıydı.</i></p>
<p><i>Kıyıda açıklara doğru yiyeceğe ulaşmak ve tekrar kıyıya <u>geri</u> dönmek...</i></p>	<p>Tümce, martının kıyıya döndüğü anlamını zaten vermektedir, “<i>geri</i>” sözcüğünün kullanılmasına gerek yoktur.</p>
<p><i>Neden yemiyorsun? Jon, <u>bir tüy bir kemik kaldın!</u>”</i></p>	<p>Türkçemizde “<i>bir deri bir kemik kalmak deyimi</i>” vardır. Deyimler kalıplaşmış yapılardır, değiştirilmezler. Buradaki kullanım sözceleyen öznenin kişisel tercihidir ve bir yanlışlık olarak da görülmemelidir; ancak metnin okurları ilköğretim öğrencileri olduğundan, bu öğrencilerin bir deyimi yanlış</p>

	öğrenebilecekleri de göz önünde bulundurulmalıdır ⁴ .
<i>Eğer çalışman gerekiyorsa, bir şeyler öğrenmen gerekiyorsa yiyeceğini nasıl bulacağını öğren. Bütün bu uçma işi iyi, güzel de biliyorsun, <u>süzülmeyi yiyemezsin</u>. Unutma ki uçmanın nedeni karın doyurmaktır.</i>	“ <u>süzülmeyi yiyemezsin</u> ” ifadesi gerçekten de insana tuhaf geliyor. Oysaki “ <u>süzülme karın doyurmaz</u> ” biçiminde bir kullanım “uzlaşımınla yerleşmiş kalıp dil kullanımlarının yerindediği” (Göktürk, 2000: 84) açısından daha tutarlı olurdu.
<i>Kısa bir süre sonra Martı Jonathan, yine bir başına uzaklardaydı, açık denizde, <u>aç, mutlu ve yine</u> öğreniyordu.</i>	Sıfatların sıralanışında bir tutarsızlık ve anlam bulanıklığı vardır. “ <u>Aç olmasına rağmen bir şeyler öğrendiği için mutluydu</u> ” biçiminde bir anlatımın daha doğru olacağını düşünüyoruz.
<i>Uğraştığı konu “hız” konusuydu ve bir haftalık denemeden sonra bu konuda, <u>yeryüzünde yaşayan en hızlı martıdan daha çok şey öğrendi</u>.</i>	Burada çok belirgin bir dil yanlışlığı vardır. Tümencenin, “... yeryüzünde yaşayan en hızlı martıdan daha çok şey biliyordu.” biçiminde verilmesi daha uygun olurdu.
<i>Üç yüz metre yükseklikten, kanatlarını var gücüyle çırparak dalgalara doğru çılğınca, inanılmaz biçimde dimdik bir dalışa <u>geçti</u> ve martıların neden böyle çılğınca, dikine dalışlar yapmadığını öğrenmişti.</i>	Tümcede zaman uyumundan kaynaklanan bir sorun algılıyoruz.
<i><u>Dikkatli olduğu kadar</u>, yeteneğinin son sınırına kadar çalışmasına <u>karşın</u>, yüksek hızda kontrolünü kaybediyordu.</i>	Tümcede ilgeçlerin uygunsuz kullanımı ve bunun tümce geneline yansımından kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır.
<i>Önce bütün gücüyle ileri atılıp kanatlarını çırparak <u>dimdik bir pikeye geçti</u> ama her seferinde <u>sol kanadı bocalayıp şiddetle sola</u></i>	“ <u>Dimdik bir pikeye geçmek</u> ” ne demek? Belki de “sert bir pike dalış yaptı ya da çok dik bir pike dalışı gerçekleştirdi.”

⁴ Burada Türkçe dersi öğretmeninin devreye girerek deyimle, deyimden doğru kullanımıyla ve metinde neden farklı kullanıldığıyla ilgili aydınlatıcı bilgi vermesi yerinde olacaktır.

<u>yuvarlanıyor</u> , sağ kanadı ile dengesini sağlamaya çalışıyorsa da, sağa dönerek alabora oluyordu.	Kanadın sola yuvarlanması" ne demek? Üstelik "bocalamak" eyleminde de bir yanlışlık var. Kuşun kendisi olumsuz bir durum karşısında bocalayabilir; ancak "kanadın bocalaması" kulağa hiç hoş gelmiyor. Bu kullanımı kabul edilebilir bulmuyoruz. Öte yandan eylem çekimlerinde bir zaman uyumu sorunu gözlemliyoruz.
---	--

Burada saptadığımız çeviri yanlışlarının kaynak dilden kaynaklanması söz konusu olamaz. Sorun aslında bir yönüyle ana dilimizdeki yeterliliğimizle ilgiliyken, diğer yönüyle de ana dile ve onun inceliklerine karşı duyarlı olup olmamakla ilgilidir.

Sonuç

İlköğretim Türkçe dersi kitaplarında yer alan çeviri metinler gerek nicelik gerekse nitelik bakımından çok yetersizdir. Yukarıda verdiğimiz örneklerden de anlaşılacağı üzere, Türkçe dersi kitabına konan metinlerin seçiminde özenli davranılmamıştır.

Diyelim ki çevirmen hata yaptı, çeviriyi özgün biçimiyle okura ulaştıran yayınevi de bu hataları fark etmedi. İyi de, bu yanlışlıklar MEB tarafından ya da bu metni Türkçe dersi kitabına yerleştiren uzmanlar, kitabın yazarları veya ilgililer tarafından fark edilmeli değil miydi?! Burada asıl dikkat çeken ve üzücü olan şey, Türkçeye ilgili yanlışlıkların, bir kimya ya da matematik kitabında değil, Türkçeyi çocuklarımıza doğru öğretmek için hazırlanmış Türkçe dersi kitabında karşımıza çıkıyor olmasıdır.

Kaynakça

1. Altan, A., Arhan, S., vd., (2010), *İlköğretim 8. sınıf Türkçe ders kitabı*, (Ed. Prof. Dr. Murat Özbay), MEB Devlet Kitapları, 3. Baskı, Yenigün Matbaacılık, Ankara.
2. Göktürk, A., (2000), *Çeviri: Dillerin Dili*, Yapı Kredi Yay. İstanbul.
3. Kıran, Z., & Kıran (Eziler) A., (2006), *Dilbilime Giriş*, Seçkin Yay., Ankara.
4. Savory, T., (1994), *Tercüme Sanatı*, (Çev. Prof. Dr. Hamit Dereli) MEB Yay., İstanbul.

5. Yazıcı, M., (2004), *Çeviri Etkinliği*, Multilingual, İstanbul.

A Study of the Turkish Translated Texts Located in the Turkish Language Course Books

0. INTRODUCTION

The translation is a linguistic activity between the languages and the cultures. Once carried out, this activity is only -more or less- literary realization in the target language. In this study we will try to see the quantity and the quality of the Turkish texts translated from other languages. Our work will be focused on the Turkish language course books of 6, 7 and 8th year. We will be interested more particularly in the good use of the Turkish language; by doing this, we will adopt an empirical method. We will take interest in target text criticism rather than source text. It is well known that “it is possible to criticize a translation regardless of the source text” (Göktürk 2000: 85-86). Consequently, the reader will see a translation criticism apart from source text.

1. PURPOSE

The main aim of this study is to determine the translation’s quality in terms of good and grammatical usage of the Turkish language. Why Turkish language course books have only a few translated texts from foreign languages? How about their quality? Are translated texts –which were provided in the course books– suitable for the pupils?

2. METHOD

2.1. Research Design

In this study, it was used qualitative and empirical research methods. In order to see accuracy in target text some fragments were analyzed in details.

2.2. Working Area

Our working area is translation notions, concepts and the primary data about target and source languages texts. The research area is Turkish language course books of 6, 7 and 8th year.

2.3. Data Collection

Turkish language course books of 6, 7 and 8th year were reviewed. Some sentences were extracted and studied linguistically.

2.4. Data Analysis

From the standpoint of the grammar of Turkish, the syntactically and semantically bad sentences were analyzed. The results of the analysis were visualized by a table.

Standard Turkish grammar rules were applied, and it is found that the following sentences among others were faulty:

Bu eğitim demektir ki eskisinden daha yavaş uçabilecekti: There is an incompatibility between suffixes of the verbs.

Kısa bir süre sonra Martı Jonathan, yine bir başına uzaklardaydı, açık denizde, aç, mutlu ve yine öğreniyordu: There is an incompatibility between adjectives (aç, mutlu) /adverb (yine) and the verb öğrenmek.

Kıyıda açıklara doğru yiyeceğe ulaşmak ve tekrar kıyıya geri dönmek...: Here is a superfluous utilization of the word geri because of the verb dönmek which refers anyway to the same meaning.

Dikkatli olduğu kadar, yeteneğinin son sınırına kadar çalışmasına karşın, yüksek hızda kontrolünü kaybediyordu: Utilization of conjunctions kadar and karşın is faulty.

Uğraştığı konu “hız” konusuydu ve bir haftalık denemeden sonra bu konuda, veryüzünde yaşayan en hızlı martıdan daha çok şey öğrendi: We think that the choice of verb öğrenmek is not right. The sentence suggests that someone is learning something from someone, but then it is not true.

3. FINDINGS & RESULTS

The translated texts are neither sufficient nor suitable for pupils: Grammatically speaking, they were not chosen carefully. When we try to teach a language to pupils we have to be careful about words, grammatical rules, and more particularly the meaning of the text has to be clear. On the other hand we think that the quantity and the quality of the translated texts have to be reviewed. There were only three translated texts in the Turkish course books: the 6th year's course book had one text and the 8th year's course book had only two texts.

Ministry of National Education (MEB) must be more meticulous about texts with the help of which we teach Turkish to pupils. If the pupils learn wrong in the earlier time of their life, in the future it will not be possible to correct them. It is also well known that pupils learn often what is linguistically right and wrong with the help of the texts in the classrooms. Therefore a child with poor linguistic skills will not be surprising in case of MEB's and / or teacher's inattention.